

Ympäri Suomea muhineet riidat siitä, saako yksityinen jätehuoltoyritys hyödyntää ja käsitellä asumisessa syntyvää jätettä omia reittejään, roihahtivat valtakunnallisiksi.

ELINA SAARINEN

Kunnalliset jäteyhtiöt syyttävät yksityisiä jäteyrityksiä jätelain rikkomisesta, koska yritykset vievät omiin käsittely- ja hyötykäyttökohteisiinsa asumisessa syntyviä jätteitä, jotka kuuluvat toissa kesänä tehdyn jätelain osittaisuudistuksen mukaan kunnan vastuulle.

Tilanne kärjistyi, kun L&T ilmoitti marraskuun lopussa alkavansa erilliskerätä pääkaupunkiseudun kiinteistöistä pakkauksia. Joulukuun aikana Mikkelin seudulla toimiva kunnallinen jäteyhtiö Metsäsairila Oy, YTV ja Itä-Uudenmaan Jätehuolto Oy tekivät kaikki toimenpidepyynnöt ympäristökeskuksille L&T:n toiminnasta.

Kiistoja jätteiden hallinnasta on ollut myös muualla Suomessa, ainakin Jyväskylässä, Forssassa ja nyt Salossa, jossa lakimiehet selvittävät asiaa parhaillaan.

”VAKAVA TILANNE”

”L&T:llä ei ole mitään asiaa asumisessa syntyvään jätteeseen. On ihme, jos jätelain valvova viranomainen ei puutu tällaisiin väärinkäytök-

YTV/Hannu Bask

Riita asumisjätteistä valtakunnalliseksi

siin ja välistävetoihin”, jäteyhtiö Metsäsairila Oy:n toimitusjohtaja **Alpo Leinonen** puuskahtaa.

L&T on puuhannut kiinteistöihin jäteastioita, joissa se kerää asumisessa syntyvää energiajätettä tai pakkausjätettä hyötykäyttöön. Niihin voi laittaa pääasiassa muovista, paperista, pahvista tai styroksista pakkausjätettä. Materiaalissa on paljon samaa, kuin mikä normaalisti menisi tavalliseen sekajäteastiaan tai kunnallisen jäteyhtiön toimittamaan energiajäteastiaan.

”Tämä on vakava tilanne. YTV:llä ei ole nyt näiden jätteiden osalta mahdollisuutta vastata laissa säädetystä veloitteestaan asumisessa syntyvien jätteiden jätehuollosta. Meidän näkemysemme mukaan tämä ei voi olla oikein”, YTV:n lakimies **Minna Hyttinen** toteaa.

Taloyhtiöiden jätekatoksiin on astioilla tunkua.

L&T kertoo vievänsä pakkausjätteet kierrätyslaitostensa kautta ensisijaisesti teollisuuden uusioraaka-aineiksi ja toissijaisesti teollisuuslaitosten sivupolttoon eli rinnakkaispolttoaineeksi.

Kunnallisten jäteyhtiöiden huomassa sama jäte päätyisi joillain seuduilla energiahyötykäyttöön arinapolttolaitoksiin, toisilla seuduilla kaatopaikalle. YTV:n alueella melkein samaa jätemateriaalia kerätään YTV:n toimeksiannosta energiajakeen nimellä. Tällöin energiajake menee hyötykäyttöön Lassila & Tikanojan laitosten kautta.

JÄTEASTIOITA KERRAKSEEN

Sekava tilanne on aiheuttanut hämmennystä myös tavallisten asukkaiden ja isännöitsijöiden keskuudessa.

Metsäsairilan Alpo Leinosen mukaan taloyhtiöiden jätehuoneet alkavat olla niin täynnä jäteastioita, ettei sinne enää mahdu uusia.

YTV/Hannu Bask

Kenellä on oikeus kerätä asumisjätteitä?
Siitä kiistellään ympäri Suomea.

vastuun alaista vain silloin, kun tuottajat myös maksavat keräyksen kustannukset. Nyt L&T laskee pakkajajätteen keräyksestä kiinteistönomistajia ja taloyhtiöitä, ei tuottajayhteisöjä.

Annukka Leppänen-Turkula Pakkausten ympäristörekisteri PYR Oy:stä sanoo, etteivät tuottajat ole tehneet Lassila & Tikanojan kanssa senkaltaisia sopimuksia, että L&T voisi kerätä asumisessa syntyvää pakkajajätettä kiinteistöiltä osittaiseen tuottajavastuuseen vedoten. Tosin hänen mielestään palvelujen tarjoamisen kiinteistöille pitäisi olla sallittua.

”Haluamme pitää kiinni pakkausten osittaisesta tuottajavastuusta. Jos pakkajajätteitä lähdetään keräämään kiinteistöiltä tuottajayhteisöjen maksamana, se on meille aivan liian kallista ja siitä seuraa helposti täysvastuu, mitä emme halua”, Leppänen-Turkula korostaa.

TAUSTALLA RAHA

Kunnallisille jäteyhtiöille asumisjätteen lipsuminen yritysten haltuun merkitsee samalla tulojen putoamista. Asukkailta ja kiinteistönomistajilta perittävät jätemaksut ja -taksat kattavat jätehuoltokustannuksia, joita on viime aikoina

aiheutunut esimerkiksi laitosinvestoinneista sekä kaatopaikkojen sulkemisesta ja uusimisesta tiukentuneet vaatimukset täyttäväksi.

Alpo Leinonen Metsäsairilasta laskee yhtiön laittaneen juuri miljoona euroa marraskuussa 2007 valmistuneeseen kaatopaikan laajennusosaan.

”Olemme laskeneet taloutemme sen mukaan, että keräämme asukkailta tietyn määrän jätteitä. Viime vuoden aikana jo ainakin 100 000 euroa on jäänyt saamatta. Jos tällaisia jätteen välistä vetäjiä rupeaa tulemaan markkinoille, miten hoidamme omat lakisääteiset jätehuoltovelvoitteemme? Emme voi nostaa asukkaiden jätetaksoja loputtomiin”, Leinonen kritisoi.

YTV:n käyttöpäällikkö Juha Talvio laskee, että jos yksityiset yritykset kaappaavat haltuunsa vaikkapa 30 prosenttia asumisessa syntyvästä sekajätteestä, YTV joutuu nostamaan kiinteistöiltä perittävää jätemaksua samassa suhteessa.

”Vaikka meille tuleva jätemäärä vähenisi, meillä on edelleen Ämmässuon ja keräysverkoston ylläpidosta aiheutuvia kiinteitä kuluja sekä investointikustannuksia, jotka täytyy jotenkin kattaa”, Talvio perustelee.

EI ENÄÄ KAATOPAIKALLE

Metsäsairila on huomannut L&T:n vieneen asumisjätteitä omia teitään jo kesällä, mutta aiemmin Metsäsairila on ollut hampaaton puuttu-

maan asiaan, koska sillä ei ole ollut osoittaa jätteelle muuta paikkaa kuin kaatopaikka. Kotkan hyötyvoimalan käynnistyttyä Kaakkois-Suomen hankintarenkaan alue, johon Metsäsairilakin kuuluu, voi toimittaa jätteensä energiahyötykäyttöön Kotkaan. Leinosen mukaan Kotkaan menee syntypaikkalajiteltua yhdyskuntajätettä – johon kuuluvat myös L&T:n keräämät energijätteet – noin 30 prosenttia Metsäsairilan jätteistä. Nelisenkymmentä prosenttia kierrätetään materiaalina.

Itä-Uudenmaan Jätehuolto Oy:ssä on sama tilanne. Myös he katsovat, että L&T:n olisi pitänyt lopettaa asumisessa syntyvän jätteen keräys viimeistään silloin, kun kunnallisten jäteyhtiöiden jätteille aukeni uusi osoite Kotkasta.

YTV:n Juha Talvio pelkää YTV:n joutuvan nostamaan jätemaksuja.

YTV

leimahti

YTV:n käyttöpäällikkö **Juha Talvio** puolestaan kertoo tilanteen jo sekoittaneen kiinteistöjen jäteastiamitoituksia ja aiheuttaneen astioiden ylipursumista.

”Tästä tulee kiinteistöille varmasti ylimääräisiä kustannuksia ja ympäristölle haittaa, plus että tässä rikotaan selkeästi jätelakia”, Itä-Uudenmaan Jätehuolto Oy:n toimitusjohtaja **Juha-Heikki Tanskanen** summaa.

Jätelain osittaisuudistuksen mukaan kunnalla on vastuu asumisessa syntyvään ja siihen rinnastettavaan jätteeseen. Käytännössä kunnallisella jätehuoltoyhtiöllä pitäisi siis olla oikeus määrätä hyötykäyttö- tai loppusijoitusosoite kaikelle asumisessa syntyvälle jätteelle, myös sille jätteelle, jota L&T nyt kerää pakkajajätteenä.

Tilannetta kuitenkin sekoittaa pakkajajätteen osittainen tuottajavastuu, johon Lassila & Tikanoja vetoaa. L&T:n johtavan asiantuntijan **Lassi Hietasen** mukaan pakkajajätteen tuottajat eivät ole kieltäneet L&T:tä keräämästä pakkajajätteistä kiinteistöiltä.

Ylitarkastaja **Pasi Halme** Pirkanmaan ympäristökeskuksesta kuitenkin näkee asian hyvin selkeänä: pakkajajätteen keruu on tuottaja-

L&T haluaa saada haltuunsa jätevirtoja myös asumisjätteen puolelta.

”Meillä oli L&T:n kanssa suullinen sopimus, että L&T saa kerätä ja viedä asumisjätettä meidän alueemme kiinteistöiltä energiakäyttöön niin kauan, kuin meillä ei ole tarjota jätteille omaa energiähyötykäyttökohdetta. Nyt kun sellainen meille tuli Kotkasta, L&T ilmoitti, etteivät he lopetakaan omaa keräystä”, Itä-Uudenmaan Jätehuolto Oy:n Juha-Heikki Tanskanen sanoo.

L&T kuitenkin vastaa, että jos kuntayhtiöt eivät pysytele poissa elinkeinoelämän jätteiden jätehuollosta, miksi L&T:n pitäisi pysyä poissa asumisjätteen käsittelystä.

”Jätelaki on epätasaisesti kirjoitettu, mutta pelisääntöryhmän mukaan tuottajavastuujätteet ovat kuntayhtiöiden monopolin ulkopuolella. Pakkausjätteiden tuottajavastuun ”osittaisuus” ei ole tulkinnan kannalta oleellinen seikka”, Lassi Hietanen heittää takaisin.

Hietanen vaatiikin viranomaisia ja ympäristöministeriötä ratkaisemaan nopeasti suhtautumisensa kolmeen jätealalla puhuttaneeseen kysymykseen: pakkausten tuottajavastuuseen, kuntayhtiöiden oikeuteen toimia yrityspuolella sekä jätteen synnyn ehkäisyn ja kierrätyksen ensisijaisuuteen jätteenpolttoon verrattuna.

Metsäsairila Oy:n Alpo Leinonen huomaut-

L&T

taa, että markkinaoikeus on jo ottanut kantaa jätehuollon vastuukuvioihin.

”Markkinaoikeuden päätöksessä 30.9.3008 on selkeästi otettu kantaa siihen, että kunnallinen jätehuolto-yhtiö voi tehdä sopimuksia elinkeinotoiminnassa syntyvän jätteen keräyksestä ja kuljettamisesta”, Leinonen sanoo.

JÄTEVIRRAT HALTUUN

YTV:n Talvio epäilee Lassila & Tikanojan kierrätysyrityksen taustalla olevan sen, että L&T haluaa pakkausjätteiden keräyksen kautta sitouttaa kiinteistöasukkaita omiksi laskutettaviksi asiakkaikseen ja samalla hallita myös asumisjätevirtoja.

L&T:n Lassi Hietanen myöntää avoimesti, että yhtiö haluaa saada haltuunsa jätevirtoja.

”Jotta voimme jatkossa toimittaa ne materiaali-kierrätykseen etanolin tuotantolaitokselle ja kartongin valmistukseen”, hän lisää.

L&T kaavailma, esisuunnitteluvaiheessa oleva etanolilaitos tarvitsisi noin 200 000 tonnia pakkausjättemateriaalia, josta puolet hyödynnettäisiin kartongin valmistuksessa ja toinen puoli liikennepolttoaineeksi soveltuvan etanolin ja biokaasun tuotannossa. L&T on tehnyt etanolin ja kartongin valmistuksesta täyden mittakaavan kokeita. Hankkeessa ovat mukana myös UPM ja VTT.

Hietanen vetoaa siihen, että EU:n jätehierarkian mukaan jätteet on saatava ensisijaisesti kierrätettyä materiaalina ja vasta toissijaisesti hyötykäytettyä energiana, mutta kunnallisten jäteyhtiöiden hallussa liikaa jätteitä päätyy poltettavaksi.

”Tulevaisuudessa tilanne vain pahenee, kun nyt suunnitellut massapolttolaitokset käynnistyvät”, Hietanen pelkää. Hän viittaa laskelmiin siitä, että Suomessa on jo saavutettu 30 prosentin tavoite jätteenpoltton osalta, mutta materiaali-kierrätyksen 50 prosentin tavoitteesta ollaan vielä kaukana.

Tällä hetkellä pakkausmateriaalit päätyvät L&T:ltäkin kuitenkin suurimmaksi osaksi energiakäyttöön. Pakkausjätteestä tehdään kierrätyspolttoainetta, jota poltetaan paperiteollisuuden kattiloissa rinnakkaispoltossa. Vain pieni osa erotellaan kierrätyskuiduksi metsäteollisuuden käyttöön.

VIRANOMAISET VAIKENEVAT VIELÄ

Jäteyhtiöt ja -yritykset joutuvat vielä riitelemään yksinään, sillä lainsäädäntöpuolelta ei ole nopeaa helpotusta luvassa. Jätelainsäädännön kokonaisuudistusta valmisteleva työryhmä on pyytänyt työrauhaa, jotta uudistus valmistuisi vuonna 2010. Ympäristökeskusten viranomaisetkaan eivät toistaiseksi ole ottaneet kantaa tilanteeseen. Toimenpidepyyntöjä on ympäristökeskuksissa vasta alettu käsitellä. Vielä tammikuun loppupuolella *Uusioutisten* mennessä painoon ei yksikään ympäristökeskuksista ollut antanut päätöstä asiasta.

Etelä-Savon ympäristökeskuksen ympäristösuunnittelija **Pirjo Angervuori** kertoo, että asiassa on menossa lausuntokierros ja että hallintopäätös valmistellaan sen jälkeen.

”Jos L&T:n todetaan toimineen jätelakia rikkoen, pohdittaviksi tulevat jätelain 57–58

IUJ

IUJ:n Juha-Heikki Tanskanen pettyi L&T:n toimintaan.

pykälien mukaiset pakkokeinot ja seuraamukset, kuten kehoitus toimia jätelain mukaisesti, uhkasakko tai toiminnan keskeyttämisuhka”, Angervuori sanoo.

Hietasen mukaan on järjetöntä, että viranomaiset kannustaisivat mieluummin jätteen kaatopaikkasijoitukseen tai polttoon kuin kierrätykseen.

”L&T ei saisi koskea pinseteilläkään asumisen pakkausjätteeseen, vaikka toimittaisimme sen kierrätykseen, mutta kunnalliset jäteyhtiöt saisivat viedä yritysätteitä kaatopaikan penkaan”, Hietanen hämmästelee.

Kunnalliset jäteyhtiöt ja Lassila & Tikanoja ovat keskenään yhtä mieltä vain yhdestä asiasta: jätelainsäädännön tilanne on sekava ja siihen tarvitaan selvyttä hyvin nopeasti.

ASUKKAAT TAHTOISIVAT KIERRÄTTÄÄ

Joka tapauksessa asukkailla näyttää olevan intoa jätteiden hyötykäytön tehostamiseen.

”Eniten minua harmittaa se, että asiakkaamme eivät enää tiedä, mitä pitäisi lajitella. Emme voi antaa yhtenäisiä lajiteluohjeita. Kiinteistöllä saattaa olla kartongin keräysastia, energijakeen keräysastia ja nyt vielä pakkausjätteen keräysastia. Kaikissa astioissa on suunnilleen samaa jätettä. Näistä vain kartongin keräys on jätahuoltomääräysten mukaan pakollista”, YTV:n käyttöpäällikkö **Juha Talvio** huomauttaa.

”Olemme vastanneet isännöitsijöille ja taloyhtiöille, että malttakaa odottaa siihen saakka, kunnes saamme selvyden asiaan ympäristökeskukselta”, Talvio sanoo.

Varkauteen halvemmalla?

■ Sekä YTV että Metsäsairila epäilevät, että Lassila & Tikanoja kuljettaa jätteitä Varkauteen saakka kaatopaikkasijoitukseen. Epäilijät ounastelevat, että loppusijoitus Varkauteen on jäteyhtiölle niin edullista, että jätettä kannattaa kuljettaa sinne pitkiäkin matkoja, jopa pääkaupunkiseudulta saakka.

Viime vuonna YTV:n omalle kaatopaikalle Ämmässuolle tuli sekajätteitä noin 30 000 tonnia vähemmän kuin mitä etukäteen tehdyssä täyttösuunnitelmassa ennakoitiin (katso *Uusiouutiset* 8/2008, sivut 18–19). YTV:n käyttöpäällikkö **Juha Talvio** kertoo, että puuttuvat jätemäärät ovat pääosin Lassila & Tikanojan kuljettamia kaupan ja teollisuuden jätekuormia.

Lassila & Tikanojan johtava asiantuntija **Lassi Hietanen** hymähtää syytöksille ja manaa Varkauden kaatopaikan pilanneen L&T:n maineen. L&T vie kyllä Varkauteen tavaraa, mutta Hietasen mukaan pelkästään kierrätystoiminnassa syntyvää huonolaatuista rejektiä, jota käytetään Varkauden kaatopaikka-alueen sulkemiseen.

”Meillä on vanhaan urakkasopimukseen perustuva velvoite käyttää kaatopaikka-alueen tasoittamisessa kierrätystoiminnan hylkyä sen sijaan, että käyttäisimme saman verran puhdasta hiekkaa luonnonharjuilta”, Hietanen vastaa.

Metsäsairila Oy:n toimitusjohtaja **Alpo Leinonen** on kuitenkin eri mieltä Hietasen kanssa tasoittamisessa käytettävän jätteen laadusta.

”Olemme käyneet naapurissamme Varkaudessa katsomassa eri puolilta maata rekoilla tulleen jätteen läjittämistä. Kyllä se useamman asiantuntijan mukaan näyttää kaikelta muulta kuin Hietasen ilmoittamalta rejektiltä”, Leinonen penää.

Rejektia sijoitetaan Hietasen mukaan kaatopaikan tasoitukseen tänä vuonna vielä noin 20 000 tonnia. Urakka päättyy vuoden päästä.

Väitteet edullisuudestaakin Hietanen teila.

”Se on meille taatusti kallein kaatopaikka, mitä Suomesta löytyy!”

Hietanen vakuuttaa, että kaupan ja teollisuuden jätteitä ei Varkauden päädy, sillä L&T:llä on kiire valmistaa niistä kierrätyspolttoainetta rinnakkaispoltoon. Hietasen mukaan kierrätyspoltoaineelle on teollisuudessa yhä valtava kysyntä.

L&T:n Lassi Hietanen haluaisi jätelakiin nopeasti selvyyttä.